

J E L E N K O R.

94. szám.

Pest, szerda november 23.

1836

Foglalat: Magyar-és Erdélyország (kinevezések; a' kegyes iskolai rend névkönyve 's tagjai és növendékei száma; Asszonyegyesület; borismértető egyesület; m. t. társ. Árpád és Nádor gőzhajók földunai utja.) Ausztria. Spanyolország (Rodil vezér tudósításai 's vallomása; Gomez mostani iránya; Sanz megveretése; cortesgyűlési viták 's a' t.) Anglia (a' belviszonyok külön szempontja; Franciaország (Napoleon Lajos ügye és St. Leu hgné előbbi és mostani léte Parisban; Thiers gyors visszajöttének oka; Comte 's a' fr. posta; Parquin 's a' t.) Svéd-Német-Oroszország 's Mexico. Elegyhir. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavizállás. Lotteria.

MAGYAR ÉS ERDÉLYORSZÁG.

Az erdélyi főkörmányszék a' Dobay György elhunytával megürült kormányzékfi fogalmazó hivatalra Istvánfi Pál urat, a' megürült számvevő két tiszthelyre pedig Kovács Zsigmond és Keyser János uu. nevezte ki. Erd. Hir.

A' testvér két hazai fiatalság-nevelésben olly tetemes 's kitünő érdemű kegyes-iskolai rend név- és tiszt-jegyzéke a' ránk viradandó 1837re csinos alakban 's czélszerűleg javított szerkesztetben megjelent. Ebből láthatni, hogy a' magyar 's erdélyországi provincia 28 házai összeleg négyszáz kegyesrendi tagot számlál; ezekből 223 nyilvános tanítással 's neveléssel, 10 lelki gyámsággal, 66 házi tanítási 's egyéb hivatalokkal foglalkozik; 25 theológiát, 's 25 philosophiát hallgat, ujoncz 42, 's kézműves 9. Van közöttük theolog. 's bölcseletkedési koszorús 3, csupán theologiai 1, csupán bölcseletkedési 41. Tanítási tárgyából a' tud. egyetem szigorú próbáját kiállotta 32. — A' mult 183 $\frac{1}{2}$ tanulási év alatt Beszterczén (Erdélyben) 55; Breznóbányán 30; Budán 754; Karponán 30; kis-Szebenben (Sárosban) 135, Kolosvárott 412; Kalocsán 157; Debreczenben 101; Sz. Györgyön 66; N. Kanizsán 273; N. Károlyban 142; Kecskeméten 174; Léván 259; Nyitrán 355; M. Óvárott 148; Pesten 1413; Podolinban 287; Privigyén 198; Rozenbergán 114; Selmecezen 206; Szegeden 794; Szigeten 203; Tatán 230; Temesvárott 431; Trencsényben 157; S. Ujhelyben 378; Vácson 404; Veszprémben 309; összesen a' két hazában 8212 tanuló vala vezérletük alatt. A' nemzet áldása 's hálája kíséri bizonytal azon buzgó férfiakat, kik ön-feláldozással éltük egész folyamán polgári és szerzeti sz. tiszttul a' tanítási tuskés pálya bojtortján virulhatlan borostyányokat fűznek mind saját halántékjokra, mind közhasznú tisztes Rendjökre, midőn serdülő nemzedékünk a' szenthit, erény, nemzetiség 's tudomány felkentivé avatni buzognak.

A' pesti jótékony Asszonyegyesület kötelezve érzi magát a' t. t. Közönség tudtára juttatni, hogy pesti nevelő Steinacker Gusztáv ur az egyesület czélai előmozdítására köztiszteletű pesti szónok t. Albach Stanisló urat oda indítván, hogy az arczképét levétetni engedte, ezen igen jól eltalált arczképet köre metszeté, 's a' könyvomatok eladatásából bejövendő tiszta hasznat egészen az egyesületi pénztárnak áltengedte legyen; melly emberszerető nemes tetteért neki az Egyesület ezennel hálát mond olly megjegyzéssel, hogy az eddig eladott 200 példányból az egyesületi pénztárba már is 250 v. ft. tiszta hasznat folyt. A' még fennmaradt példányok a' pesti műárosoknál, chinai papirosra nyomtatva két, szép regálvelinen pedig egy ezüst forintot megszereshetők, 's a' t. t. Közönség annak megvételére, 's így az egyesületi alap öregbítésére ezennel felszólítatik. Hasonló nemes áldozatot tön t. Szeniczey Emilia kisasszony is, az egyesületi pénztár részére egy asszonyi henger-órát horgonyostul, 's egy pár gyönggyel kirakott arany fülfüggőnyt ajándékozván, mi szinte közméltatásul köszönetmondás mellett ezennel nyilvánosítottatik.

A' MAGYAR BORISMÉRTETŐ-EGYESÜLET t. cz. tagjai ismételve felszólítatnak az egyesület pinczéjébe (József piac, Almásy ház) ollyas borok' beküldésére, mellyek az Egyesület' hitelét, hírét 's nevét nevelik 's öregbitik, 's mellyekből nagyobb mennyiséggel bírnak; továbbá, hogy egyszerre nagyobb mennyiséget — legalább 3 — 500 palackból állót — küldjenek be, odahaza a' bor itteni elfogyta' esetére egy más szinte nagyobb mennyiséget küldésre készen tartván, — beküldéskor pedig Appiano József árus urnak megírni ne terheltessenek: a' beküldött borból hány akó lenne vehető? melly szerint az árus a' venni szándékozónak azonnali utasítást adhasson. — Gróf Andrássy György elnök urnak azon szives ajánlatát, mellyel fogvást a' tisztelt gróf ur saját költségén csináltatott négyféle palackmintákból, példány v. mintakép egyet az Egyesület' minden tagjának megküldeni kíván, a' választmány köszönettel fogadá. — Az Egyesület' alapszabályánál fogvást a' minden pesti vásárkor megtörténni szokott pince-vizgálatra Podmaniczky Lajos báró másodelnök ur kéretett meg. — Az új tagok jövő martiusi közgyűlésben szavazat-többséggel fognak megválasztatni, kik tehát az egyesületbe tagul belépni szándékoznak, a'beli szándékjokat akár levélben, akár személyesen jelentsék ki, vagy Appiano József árus urnál (lakik József piac Almásy háznál) vagy Szekrényessy József urnál, mint az Egyesület' jegyzőjénél (lakik a' nemzeti Casinóban, Dorottya utca Sik sz. a). Végre, hírül adatik, hogy Schams Ferencz ur által, a' boroknak palackokra lehuzatai tárgyában irt, 's az Egyesület minden tagjának megküldendő utmutatás már sajtó alatt van 's elkészültével azonnal szétküldöztetik. — Költ Pesten, folyó 1836ik nov. 16 tartott magyar borismértető Egyesület' választmányi üléséből. —

Okolicsányi János több t. n. vmegye táblalabrája rövid ideig tartott betegeskedés után bélideglázban Pesten folyó eszt. nov. 18ikán életének 71 évében öröklétre költözött.

Árpád a' pozs. lapok szerint november 15dikén délelőtt csak másfél óraig mulatott Pozsonynál. Mint irtuk, a' mondott hajó legénységén kívül csupán Széchenyi István gróft mint egyik alapítóját 's legmunkásb előmozdítóját a' dunai gőzhajózásnak 's ez alkalommal mint pályapróbára ügyelőt vitte hátán versenyfutásul Nádorral. Árpád (80 lönyi erejű gőzhajó) ugyan egész Bécsig szándékozott vala rándulni Nádorral együtt, a' csökkent viz 's közbejött igazgatósági rendelés miatt azonban mind a' kettő csupán Pozsonyt látogathatá meg. Nov. 18kán reggel, a' visszatérési útjában Pozsonyon alul mintegy három órányira, porondon megfeneklett Árpád fedeléről levél jött Nádorhajó kapitányához, mellyben ezt a' még nem teljes készületű 's zátonyra leült Árpádnak lengővé tételére szólítja segédül a' ns gróf. Nádor rögtön füstölögtetve kéményét haladéktalanul ifjabb testvére Árpád segédelmére sietett. Pozsonyban a' dunavizállás csak 1 láb 's két hüvelyk vala ekkor.

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG. Eggenberger József pesti könyváros 's általa a' két haza minden hiteles könyvárosinál kapható: M. tudós társasági névkönyv 1837re. Budán 8. 100 lap. Tartalma: Astro-nómiai kalendárium 1837re; Nagy Károly rendes tagtól. A' társaság pártfogója, elnöksége, igazgató tanácsa, titoknok, tiszteleti, rendes és levelező tagjai, szerkesztetőji, tisztviselőji. Toldalék: 1. A' m. t. t. rend. szabásai. 2. Annak utasító határozatai. 3. Annak 1835diki munkálkodásai 's pénztára mibeülte. 4. Eletrajzok a' társaság elhunyt tagjairól: G. Kornis Mihály igazgató tag és Petrovics Friderik rendes tag. Név. mutató. — Ára kötvé 24 kr. ez. p. A' titoknok által.

A U S Z T R I A.

Regensburgból meghatalmazottak küldettek Bécsbe a' fedunai gőzhajózási társaságtól, t. i. Beisler bajor kir. kormánytanácsos, és Schwerdtner, az ausztriai kormány 's gőzhajózási társaság igazgatóságával alkudozásba bocsátkozandók.

S P A N Y O L O R S Z Á G.

A' Gaceta de Madrid f. h. 1rül több hivatalos tudósítást közöl Rodil vezértül. Bennök leginkább önigazlás foglaltatik, még Bilbao szerencsétlen ostromára nézve is, mellynek ellenségi kézbe kerültét egyenesen Flinter vezérnek 's la Puente ezredesnek rója vétkül. Ez utóbbinak önfeláldozása alaptalannak bizonyul a' most nevezett tudósítások szerint, mellyekből egyenesen az tesszik ki, hogy életben maradt több ostromlótársival együtt ellenség kezébe jutott, kik őt, mint foglyot, magokkal vivék. Öszintén megvallja itt Rodil, hogy Alaix vezérrül több napig nem tudott semmit; továbbá hogy ő Gomezrül folyvást azon véleményben volt, mi szerint e' vezér csak nyugat felé, azaz Valencia és Arragonia irányában folytathatja útját; holott Gomez, kinek megállapított terve nincs, épen ellenkezőt tön 's Estremadurába nyomult. Azt mondja egyszersmind: jelenleg egészen hiteles személytül vön tudósítást, hogy a' lázongók vezére most a' Tajon szándékozik keresztül menni az avilai hegyek közé, honnan a' fővárost készül nyugtalanítani, vagy Segoviát és S. Ildefonsot megrohanni; könnyörög tehát, küldenék segítségére Narvaez osztályát, mellyet ő maga küldött előbb Cuenza felé, arra vonulandónak híven az ellenséget. Ez utolsó hír következtében Rodil csakugyan a' Tajo felé indult, 's Almaden közelébe jutván, a' Gomez által kirablott 's feldult város előjáróságátul 10 ezer alafa élelmet kívánt: de ezt az ottani alcade d. Manuel de Alamo kénytelen volt megtagadni, mert — mint válaszában ír — az ellenség annyira kipusztította őket mindenből, hogy magok is aggnak saját élelmükről. „Némi csekély árpánk ugyan van, így szól, de nem tudjuk azt megörteni, mert a' lázadók az élelmi szereken 's boron kívül nem csak dohányt 's fegyvert, hanem szarvasmarhát, lovat, sőt minden öszvért is elhajtottak, ugyannyira, hogy nem csak malmaink pihennek, hanem kényeső-bányáink is pusztulási veszélyben forognak.“ Rodil azonban, mint Madridból f. h. 2rül érkezett hírek bizonyítják, mégis tudott valamiképp sergeinek élelmet adni, 's velök szerencsésen a' Tajohoz ért, hol Puente del Arzobizpot megszállván, Gomez átmenetelét elszegé, ki erre Guadalupetül Logresanba fordult, 's útját Truxillo felé irányzá. Don Pablo Sanz carlosi vezérnek Salasnál történt megveretése, bár csekélyszerű is az, csakugyan valósult, mint azon hír is, hogy Sanz útközet után Leon felé indult megmaradt sergeivel. Erősíti ezt a' leoni parancsnok d. Miguel de Cuevasnak m. h. 27kén a' hadministerhez intézett tudósítása, mellyben ezt annak Somiedo és la Mesa szurdokon keresztül a' tartományba érkezteről értesíti 's többi közt így szól: — „Nem hiszem az ellenség vakmerőségét annyira terjedendőnek, hogy e'

várost megtámadni merje, mellynek erőssége olly jó állapotban van; különben hamar megbánhatná ahhoz közeledtét. Nincs ugyan jelenleg több fegyveresem 160 órkatonánál 's ama' 200 legénynél, kik a' hadsereg táborzó bal szárnyától hozzám küldettek: azonban egy portugáli zászlóalj segítségére mégis számolok, melly las Antas ígreténél fogva ide érkezend. Tudtomra van, hogy a' tartomány főkapitánya nyomon kíséri a' lázadókat; e' fölött arrul is meg vagyok győződve, hogy las Antas ama' dicséretes buzgó szándékkal jó Astorgából, hogy az ellenséget megtámadja; 's így nem kétlem, hogy a' lázadók e' város közelében sirjokat lelendik, vagy nyakra főre fognak rendetlenül Val de Buron felé szaladni, hogy a' valenciai hegyekbe vonulhassanak; vagy harmadszor is megkísérteudik az Asturiába nyomulhatást. — Bayonnebul f. h. 6 és 7-ül érkezett sürgönyök szerint Cantavieját, a' carlosiak egyik erősségét alsó Arragoniában, a' christinók m. h. 31kén bevették, 's kiszabadították a' Jadraque melletti ütközetben elfogott 's 800 társival együtt itt raboskodott Lopez vezért. A' carlosi őrséget azonban 's velök czimboráskodott lakosságot nem kerítheték hatalmukba, mert mihelyt egy nyílás volt, tüstint szökdőzni kezdtek, 's pedig — a' tudósítás szerint — a' hely fekvése ollyan, hogy e' szökdőzés másképp gátolható nem vala, hanem ha 20 ezernyi főből álló serget lehetett volna ostrommunkára állítani. — Bilbao félbenszakasztott vagy esendesbitett ostrommunkára semmi bizonyost nem közlenek a' f. h. 6kaig terjedő hírek; annyi azonban való, hogy Villareal, ostromsergének legalább is egy részét Esparteroval szállította szembe, kinek munkálatit gyámitandólag 3kán Lebeau vezér is Ribera felé nyomult. Minden pillanatban várhatni megütözések híret.

A' m. h. 30kán tartott cortesgyűlésen Falero azon indítványa jött szóba: kérdeztessék meg a' kormány, valljon szabadok maradjanak e az összeírás alá eső korbéli ollyan személyek, kik már házasságra léptek. Az indítványtevő fölhozta, hogy az ő megyéjében igen sok házasság történt (70 ezer népesség közt egy esztendőben 10,595) csupán azon czélbul, hogy a' férfiak a' katonáskodást elkerülhessék. Ezen a' férjhez menni kívánczó nősze-mélyekre nézve ugyan igen kedvező, de a' királyné ügyére nagyon ártalmas körülmény birta Falerot indítványtételre. Vitás közben még azon tudósítás is előfordult, hogy a' fegyverviselés alul menekedni ohajtó fiatalok közül sok meg is csonkítja önmagát, 's ha megtudják azt, mond Falero, hogy őket házasság hadiszolgálat alul fölmenti, egyszerre mind megházasodnak. Ennek követke-zésében határozattá lön, hogy az összeírás alá eső korbéli fiatal-ság, melly az utolsó ujonczadás után kelt házasságra, mind a' mellett is köteleztessék katonáskodni. A' 31ki ülésben 75 szó-val 1 ellen elfogadák Alvaro azon indítványát, hogy a' polgári háborura vonatkozó minden oklevél 's hivatalos íromány haladéktalan terjesztessék elő 's hadi biztosság elibe utasítsassék. Ugyan-akkor az is határozattá lön, hogy a' következett napi (nov. 1ei) ülésre minden minister hívassék meg, 's tőlök a' háboru szeren-csetlen folyamatául fölvilágosítás kéressék. Nov. 1sójén tehát már korán reggel nagy sokaságu nép tódult össze a' procurador-ház elibe, 's egy órával az ülés előtt minden hely tömve volt. Mihelyt az előltnapi ülés jegyzőkönyvét fölolvasták, megjelentek egy-másután a' ministerek. A' távol levő hadminister Rodil személyét az ideigleni hivatalu Garcia Camba viselé, 's először is ez szó-lamlott meg, a' had körülményiről tudósítást adandó. Elmondá azon hadi híreket, mellyeket főnebb közöltünk, 's jelenté, hogy a' kormány czélszerű utasításokat adott vezéreinek a' pártosak megsemitése végett, mellyeket azonban nyilván felföldözni le-hetlen, nehogy a' carlosiak tudomására jussanak. Ezen kevéssé kielégítő előterjesztés nagy nyugtalanságot okozott a' hallgatók közt. Ekkor megszólalt Montayo követ, 's hosszan kifejté a' ve-zérek által elkövetett különféle hibákat, 's miután Gomezt kemé-nyen vádlá, így folytatá beszédét: „Tudnunk kell Almaden eles-tének okait; 's ha Gomez még ez órában teljesen tönkre téve nincs, ugy Rodil vezérnek, ki, mint hadminister, korlátlan hatalommal bír, a' nemzetért nem kevésbbel mint fejevel kell lakolnia“ (Itt nagy tetszészaj támadt a' hallgatóság közt, 's e' kiáltások hal-lattak: „Fejét! Fejét!“ míg végre az elnök ismét visszaállítá a' csendet.) Montayo, ki egyébiránt elemült 's köztiszteletű férj-fiu, továbbá így beszélt: „Azt kívánom, szigorú rendszabály követtessék, 's Rodil a' parancsnokságtul fosztassék meg, minden esetre pedig tudósítsassék, hogy fejevel kellend bünhődnie, ha Gomez pártsergét a' legrövidebb idő alatt semmivé nem teszi. A' tartományok folyvást hívek, 's megteszik a' mi tőlök csak telhető. Sem Cuenza sem Mancha vagy Albaceteben nem nyi-latkozott csak egyetlenegy helység is a' kormány ellen: de a' nem-zet-őrségi katonákat cserben hagyják a' serezedbeli parancsnokok. A' közlekedések megszakasztása sem menthető.“ E' tekintetből a' francziák által a' függetlenségi háboruban követett rendszabályok használatára utasítá a' szónok a' cortesgyűlést. — A' ministerek ezen egész beszéd alatt halvány arczzal ültek padjaikon, 's egy külföldi, a' ki nem tudta volna, hogy ama' padok ott ezen ország kormányzóinak üléshele: azt vala könnyen gondolhatandó, hogy azon urak, halálra kárhoztatott szegény bűnösök. Mendizabal kétségkívül érzé ezt, azért nem üle társai közé, hanem hátrább, honnan szálás természetével szembeszökőleg kilátszott, különösen Gil de la Cuadra picziny alakja fölött, melly egy iszonyu nagy paróka (vendég-haj) alatt majd ugy tűnik el, mint Saul az iz-

raeliták közt. A' szónok után Camba az ideigleni hadminister kelt föl, 's egyenként meg akará czáfolni Montayo vádait; de a' ve-zérek igazolására semmi bizonyítványt nem tudott előadni. Végre azt mondá: „A' kormány elvette volna már Rodil vezértől a' fő-parancsnokságot, de ez épen rosz időben történt volna, mert az most a' lázongó Gomezt üldözi, 's lehet hogy épen e' pillanathban juttatja tönkre.“ Caballero hasonlag kikelt a' hadi munkálatok ellen, 's boszankodását szintugy mint csudálkozását jelenté azon, hogy 240 ezer fegyveres (ennyinek mondá a' hadseregek számát Cam-ba) a' kis számú lázadókat elnyomni nem tudá, egyszersmind pedig azt kívánta, hogy a' vezérek közt e' miatt felelősség példáját kell állítani. (Nagy tetszés a' nép padjai közt.) Kinyilatkozatá egyszers-mind, hogy a' Camba által fölhozottak legkevesebbé sem erőtlenti-tik meg a' vádakat; mire ez ismétlőleg jelenté, hogy lehetlen a' tett rendszabályokat felföldöznie; késznek ajánkozott mindazáltal mindenkiel közleni a' cortes tagjai közül. Ekkor a' belminister Lopez kelt föl nagy zajjal, ki eddig komor tekintettel ült társai elején. — Áradó szavaibul, heves tagmozdulatibul 's haragszikkázó szemébül gyanítható volt, hogy a' cortes által támasztott váda-kat erre visszagördítendí. Beszédében legtöbbszer fordult elő ha-za, szabadság, haszonkeresetlenség; 's azzal ügyekezett magát és társait menteni, hogy a' hibák, mellyek netalan elkövetettek is, botlások ugyan lehetnek, de nem szív hibái, mellyben ha a' szent tűz, a' szabadságé ég, ha más istenséget nem ismér mint a' ha-zát, — akkor minden vádat elviselhet.“ — (De a' hallgatók nem látszottak beérni e' vigasztalással.) Azután indulatoskodva vissza-hárított minden vádat 's többi közt így szólt: Midőn mi a' kormányt átvevők, nem egészséges test gyanánt kaptuk a' nemzetet ke-zéinkbe, hanem mint holt tetemet. A' ministerek tehát sirásói hi-vatalt vállalták magokra. Én ezt már a' titkos ülésben is kinyilat-koztattam. Épen akkor verték meg Built Valenciánál, Lopezt pe-dig Madridnál; 's midőn az országos kincstárt megnyitók, 16 ezer reált találtunk benne csak. Most nincs mit tennünk, mint kivonni fegyverünket hüvelyébül, 's ezt elhajítani; akkor lábainknál szem-léldjük ellenséginket, homlokunkat pedig hervadatlan borostyán-nal koszoruzottan.“ (Tetszés a' népi padokon.) Erre Gorosarri így válaszolt: „En nem akarok, mint a' belminister, szenvedélyekhez vagy indulatokhoz szólni, hanem észhez. Tapasztalás bizonyítja, hogy most a' dolgok sokkal roszabban állnak, mint két hónap e-lőtt; a' ministerek tehát roszabbították helyzetünket; e' szerint jókor le kellett volna köszönniek.“ Cabrera de Navares egyezsé- get ajánlólag szólt, de egyszersmind kérdést intéze a' hadminis-terhez: valljon, miért nem érhető Rodil oct. 23kán vagy 24kén Almadenbe, holott 22ki éjjel már Argamasillánál állott, 's ez csak 8 leguanyi távolság amattul. A' hadminister erre azt felelé, hogy Rodilnak csak előcsapatja volt még a' mondott helyen és időben, 's hogy ama' távolság 12—15 leguanyi. Ekkor fölugrott a' ministerelnök, már jócskán összezsémpörült férjfiu, ki eddig ősz-szehirapott ajakkal némán ült, 's ékesszólási villámokat szórt a' gyűlés közé. „En nem csudálkozom — ugymond — azon, hogy a' ministereknek szemrehányásokat tesznek, hanem igenis azon, hogy ez a' jelen körülmények közt történik. Ha a' cortes azt ki-vánja, hogy lelépjünk, legnagyobb örömmel megteendjük; ad-dig azonban Gorosarri urnak, bosszuságára, padjaikon kellend látnia a' ministereket, mert ezek azt hiszik, hogy ez által legnagyobb szolgálatot tesznek a' hazának. Ők eddig a' legjobb rendszert kö-vették, 's nem is fogják megváltoztatni; sőt ha hibás is e' rend-szer, mindaddig e' botlásnál maradunk, míg a' cortes mást nem terjeszt előnkbe. Most Rodriguez Leal lépett föl, 's először a' hadminis-teret támadá meg, azután pedig a' pénzügyminis-terétől ki-váná tudni: valljon ki vannak e' elégitve 's mennyi időre, a' had-sereg szükségé? A' hadminister szerényen visszautasítá a' szemé-lyes megtámadást; a' belminister pedig ujabban védelme alá fo-gadá Rodilt, 's miután a' pártosak a' trónkövetelőre (praetendens) spanyol király címet kívántak ruháztatni, azt nyilatkozatá e' tárgya-ra nézve, hogy a' ministerek meg tudnak ugyan halni, ha kell, de egyezkedni soha nem fognak. Erre a' pénzügy-minister kezdé el kormányzása dicséretét, 's azzal fejezé be, hogy ha a' cortes-gyűlés a' 200 millió kölcsön beszerzését gyámolítandja, a' ser-gek semmiben sem látandnak szükségét a' jövő év elejéig. Midőn pedig ezekre vonatkozólag Alvaro egy levél közöltetését kívánta, indulatosan fölkiáltott Calatrava; „Nem czipelhetjük ide hátunkon az egész levéltárt. Én itt az ország intézvényét ótalmazom, 's egy követnek sem ismértem el azon jogát, hogy olly írományo-kat kérhessen elő, mellyek a' ministerek közt váltatnak. Vádol-janak bár: azontul semmit sem cseleketnek.“ 's a' t.

A N G L I A.

A' Frankfurter Oberpostamts-Zeitung mohón az angol állapotok fejtegetésének iramlott, 's hosszu czikkelyben szándéka felvilágítani azokat. Az Oes. Beob. egész terjedelmében közli a' gondolatja szerint helyes szempontból éles szemmel felfogott belső viszonyokat. A' czikkely fő szempontja ez: „Kimondhatlan fá-radság után elsült a' toryknak végre, hogy az elaludt felekezeti gyű-lőlséget ismét fölgerjesszék; ők a' radicalismust fanatismus által akar-ják legyőzni, azaz vallásgyűlölség által. De ki Anglia valódi állapotját ismeri, kötvé hiend a' czikkelynek, mivel az angol nép sokkal felvilágultabb, hogy sem vallás-különségért polgári háborura fa-kadjon, 's több józan politikával bír, hogy sem annyira engedje menti a' dolgot. Azonban, hogy a' toryk a' mondottat elérni akar-

ták, 's a' protestansokat mindenféle igaz, nem igaz, hamis és alávaló rábeszélésekkel az irlandi katolikusok ellen uszították, az olly bizonyos, mint az, hogy az angol állapotok felfogása e' szempontból nem új, 's nem eredeti; de hogy a' toryk ez embertelen, 's vallástalan törekvése elsült volna, az ugyan olly kevéssé igaz, mint azon állítása e' cikkelynek, hogy ha Anglia megadná Irlandnak mind azon politikai egyenlőséget, melyet ez követel, Irland ez esethen elveszne Angliára nézve, 's Anglia kénytelen volna azt ujjal meghódítani. Sőt inkább az igaz, hogy Anglia Irlandot, úgy, mint most együtt vannak, úgy szólnán morális tekintetben elvesztette, 's újra kell azt meghódítani, de e' hódítás nem a' középkori erőszak 's fegyveres foglalás útján történhetik meg, hanem jogegyenlőség, 's józan elveken épült politika útján. —

Canadából oct. 6-án jött tudósítások oda mutatnak, hogy Gosford lord törekvése kibékíteni a' gyarmatot, egészen sikeretlen volt, mivel az alsó vagy is képviselő házat részire nem nyerheté meg. — Az a' s'oház felirása a' főkormányzóhoz olly határozottan meggyőző ezt annak nem engedékenységeről, hogy a' főkormányzó oct. 4-én elhalasztá a' gyűlést, később pedig el is oszlata az egész törvényhozó testet. Az alsó canadai lapok teljesek okoskodásokkal e' rendszabályról 's az ellenző fél világosan kimondja, hogy a' fordulás meg van, 's csak a' kormány további rendszabálytól függ, hogy az polgárháborúra, 's e' gyarmatnak az anyaországtól elszakadására, vagy pedig tartós kibékítésére fejlődjek e' ki. A' canadai alsóház a' főnemlített felírásban többek közt következő sérelmek ellen panaszkodik: „Az alsóház továbbá még azt is kívánja, hogy az úgy nevezett Land-Company szabadítékai törültsenek el, mivel annak főiránya a' külön lakos-osztályok közt az egyenlenséget föntartani. A' nyilvános adók alkalmazása szinte hibás. Panaszkodik az alsóház arról is, hogy a' tartományokban bizonyos állított törvényhatóságok léteznek, mellyek hatalma sem az országos alkotmányban, sem pedig valamely más törvényben nem alapul. Illy hatóságok közé számittatik a' nyilvános vádak föntörvényszéke is. Továbbá azt kívánja még a' ház, hogy rég kimondott amaz ohajtása, mellynél fogva valamennyi igazgatási ágat a' törvényhozó hatalom ellenőrsége alá állítani kíván, valaha teljesíttessék, 's a' t. Végül azon meggyőződés mondatik ki, hogy a' kir. biztos őszinte jó akarattal van, 's ha egyenesebb hatalmaztatással bírna, azóta már bizonyosan elintézte volna e' dolgot. — A' felírást az alsóház nagy szótöbbséggel fogadta el, úgy, hogy a' britt párt nagy szorongásban van. — A' Courier engedékenységet ajánl, mivel a' gyarmatosak jobban ismerik szükségüket, mint az anyaországtól oda küldött idegenek; e' fölött Nagybritanniára nézve valamely gyarmat valódi becae az urasággal együtt még nem vesz el, mit az éjszaki státusok bizonyítanak, mellyek összekötése Angliával a' szabadítási háboru óta ezerszerre növekedett. A' Courier is úgy vélelkszik, hogy a' fordulás már meg van, de reményli, hogy mind a' kormányban elég bölcsesség van, mind Canadában elég mérséklet arra, hogy a' dolog békésen intéztessek el, 's ezen elintézés mind a' két országra nézve kedvező legyen. —

Ámbár a' britt birodalom egy nagy egész, azért mégis egyes részei külön törvények szerint igazgattatnak. Így például találmányi szabadítékokat vagy kiváltságokat mind a' három társ-országra, (Angliára, Skótzsiára, és Irlandra) együtt nem kaphatni, hanem mindenikre külön kell kérni. Egy illy szabadíték költségei Angliában 120 font, Skótzsiában 100, Irlandban 125 font st. rugnak. A' szabadíték tartás-ideje 14 év. Minden bel vagy külföldi nyerhet szabadítékokat. 1835ben Angliában 231 új szabadíték adatott ki, Skótzsiában ellenben csak 92. Irlandról nincs említés. — Az angol és amerikai gőzhajó-társaság Londonban úgy lát-szik szerződésre lépett, hogy egy óriás gőzhajót építtessenek. A' hajó első linea-gőzhajó leend, melly váltva London és Ujyork 's Liverpool 's Ujyork közt ide 's tova járand. A' gerincz hossza 220 lábnyi leend, a' fődélé 235, 's mélysége 27, lábnyi. Szóval, három fődélü, 's 1700 tonnányi terhet szállítható. Két műszer fogja mozgásba hozni, mindenik 225 ló erejü, 's a' hajó úgy lesz készítve, hogy a' gőz erejéhez vitorlát is könnyen kapcsolhas-son. — Azt hírlík, a' Davis-uton ismét 16 czethalász-hajó fa-gyott be. —

John Russell lord a' birákhoz titkos-tanácsi végzést bocsátott, melly szerint ezentul a' newgatei börtön csak olly gonosztévők szá-mára tartatik fen, kik még nem ítéltettek el, az elítélteket azonban a' köz javító intézetbe vitetni rendeli. — A' liverpooli javított v. is az új törvény szerint választott városi tanács első évi igazgatása több mint 10 ezer font sterlinget kimélt meg. — A' Times figyelmessé tesz arra, hogy már most is van 1837. év-jegygyel bélyegzett papiros a' kereskedésben.

A' worchesteri consistorium levéltárában nem rég érdekes írományt találtak, t. i. Shakspeare házassági engedelmét nov. 28-án. 1582ből. Házassodtakor, — mivel különben, Skottowe állítása sze-rint Sh. életírásában, nem különös tanujelét adá Shakspeare vilá-gi okosságának, Shakspeare csak 18 éves volt, választási tárgya pedig a' 26 éves Hathway Anna; egy vagyonos majoros leánya Stratford vidékéről. —

Valamennyi londoni lap kiméltellenül ítéli meg a' strassbur-gi lázadást. A' M. Post úgy hiszi, hogy a' Napoleon családja, melly bir ugyan egykori fejének dícsvágyával, de nem észlehet-segivel, lassanként fejteni kezdi terveit 's a' t. Említi, hogy a'

lyoni mult zendüléskor is nagy része volt egyik Napoleon-finak az ottan történetekben. —

A' londoni lapok nem egyenlően ítéli meg a' spanyol ki-rályné cortes-nyitó beszédét, a' tory lapok gáncsolják, a' kor-mányiak pedig dicsérik. —

A' porosz kormány megparancsolta, hogy Mac Culloch ur-nak, több rendű statistikai 's egyéb nemű oklevelek rendelése alá adassanak, azokat kereskedési Lexiconja kijavítására kedve sze-rint használhatásul. A' M. Chronicle a' porosz kormány e' kedve-zését és szabadelműségét igen nagyra becsüli, 's méltán is.

Calcuttából írják, hogy az iskola-könyvtársaság dolga igen kedvezőleg áll. Az angol könyveket nagyon keresték mindenütt. 1835 év januárjától fogva 52,243 kötet könyv osztatott ki a' tár-saság által ingyen, különféle nyelveken. Ezek közt 32,619 an-gol nyelvű volt, a' többi pedig különféle ázsiai nyelven. E' tár-saság főhelye Angliában van. —

FRANCZIAORSZÁG.

Úgy látszik, a' strassburgi dolgok még sem voltak olly igen elszigetelt vállalat, mint első pillanatra tetszett. A' Moni-teur szerint Bar-le-Duc nyomozó bíró parancsot vett, hogy azon-nal bizonyos olvasztó intézetbe menjen Mons megyébe, hol mint állittatik réz sasok voltak megrendelve. (Napoleon jelképei.) — A' felső és alsórajnai lap azt jelenti Strassburgból, mikép a' kormány már végkép elhatározta, hogy a' strassburgi zendülés a' köz tör-vényszék előtt vétessék föl, de még a' város nincs meghatároz-va, hol az történni fog. Napoleon-Lajosra nézve még nincs olly bizonyos határozat; a' jour. des Débats szerint úgy hiszik, a' kor-mány szintazon viseletet fogja iránta mutatni, mellyet Berry hgné iránt, azaz neveltség tárgyává tenni. Kivált ha már előre így ki-volt számítva. A' Gazette des Tribunaux szerint: „Azon szomorú fölke-lés, mellynek láthelye Alsatzia fővárosa volt, arra emlékeztet, mikép nem most először volt az, hogy Napoleon-Lajos a' juliusi re-volutio óta Franciaországba lépett. 1831 maj. 5-én egy asszony-ság 's egy ifju ember érkezett meg Parisba, ki veszélyes sebben látszott szenvedni, 's a' de Holland vendéglakban szállottak meg. Épen Napoleon halála évnapja volt, és számos csoport gyült össze a' Vendôme-téren az oszlop körül, azon ürgy alatt, hogy a' nagy hős emlékeztetést tiszteljék. E' két utas Saint Leu hgné volt, az egykori hollandi királyné (Hortensia), és fíja, az ifju Napoleon Lajos, ki az 1831ki olasz fölkeléskor súlyosan megsebesített. E' két személy jelenléte Parisban a' rendőrség előtt nem maradt titokban, és Saint Leu hgné írományt intézett a' királyhoz, hogy ne roszalja titkos megérkezését Parisba, 's engedelmet kérjen fíja felgyógyulásaig Parisban maradásra. Perrier Kázmér az akkori kabinetelnök volt megbízva e' hgnének a' király választat megvin-ni. Az akkori szünetlen nyugtalanságok a' fővárosban, de főleg a' tolongások 's lázongások a' Vendôme-téren a' kormánynak nagy szigorúságot tettek kötelességül. A' minister engede a' két utas-nak nyolcz napig mulatást, de azontul Franciaországot okvetet-lenül el kelle hagyniok. Hetednapra e' beszélgetés után a' két utas Londonba érkezett. —

Bonaparte Lajos első vallatása végbe ment. Feleletei senkit sem sértenek; egész nyugalommal nyilatkoztatá, hogy ő jól tudja, mi-ként fejevel játszik; de azt hívé, hogy Franciaország megúnta már a' jelen kormányt, 's ha ő föllép mint a' császárság helyreállítója, az e-gész nép 's katonaság hódol neki; azonban csalatkozott. — Vaudrey ezredes igen le van verve. Több az összeesküvésben részes tiszt elszökött. — F. h. 4-én végeztetett-el a' ministertanácsban erős ellenzés mellett, hogy a' strassburgi merény azon város törvény-széke előtt vizsgáltsassék meg, mihez képest Bonaparte Lajos 's vádolt társai ezen bíróság elibe fognak állittatni. Guizot e' kér-désnél az ellenzők közt vala, 's erősen vitatá, hogy az ügyet a' pair-szék által kell megítéltetni. A' kormány sokkal komolyabb tárgynak tekinti e' két katonai összeesküvést, mint a' nép; 's minden ügyeket oda fordítja, hogy a' republicanizmns tovább ne terjedjen a' hadi seregnél. Gyakori őrsereg-változtatások, 's az őrségek (garnison) czélszerű elosztásai azon eszköz, mellyet a' kormány legalkalmasnak vél e' czélra; de Soult ismét belé-pését a' hadi ministeregbe nem kevésbé szükségesnek ítéli. Illy körülmények közt nem csudálhatni, hogy a' doctrinair minister-ség bukása felől annyira szárnyal, miután Thiers visszahivatása sürgönyök és sebesposták által annyira siettetve volt, 's ez magát a' tierspárt fejével, Dupinnel, azonnal közlekedésbe istevé. Thiers nov. 3-án a' királynál volt, 's úgy látszik, csakugyan vissza kíván jutni a' ministertanácsba. —

La Mennais rég kihirdetett újabb munkája megjelent e' czim alatt: „Les affaires de Rome.“ (Római dolgok.) — A' strassburgi 4dik pattantyús ezred altisztei, kik Bonaparte Lajos mellett fölzendül-tek, mielőtt Strassburgot, honnan elparancsoltatott az ezred, elhagyták, felírást intéztek Voirol tábornokhoz, mellyben bánat-jokat fejezik ki azon, hogy bár egypillantatnyira is megfeledek-zettek köteleességükről, egyszersmind sajnálják, hogy Voirol pa-rancsnoksága alul elmennek, 's alkalmat ohajtanak annak meg-mutatására, hogy ezentul köteleességeket szentül fogják teljesí-teni. — Az Allg. Ztg. Parisból nov. 7-ről következőt jelent: „St. Leu hgné 5-én egy udvari dámával egészen titokban érkezett meg Parisba 's azonnal sietett tudósítani megjöttéről a' rendőrpánt. Udvari dámája még azon napon udvarlason volt a' külminister-nél, 's annak a' hgnétől egy levelet adott által a' királyhoz,

